

Bestuursverslag 2022

Doelstelling van Stichting Sense of Place

Sense of Place is een culturele ontwikkelorganisatie die de regio langs de Waddenkust nieuwe vitaliteit geeft door de unieke kwaliteiten van dit gebied zichtbaar te maken en uit te vergroten met behulp van beeldende kunst- en ontwerpprojecten.

De Sense of Place projecten dragen, ieder op eigen en eigenzinnige wijze, bij aan begrip voor het landschap, de mensen die er wonen en werken en dienen ter versterking van de culturele- en natuurwaarden van het gebied. Op z'n best dragen ze bij aan een 'verhaal' voor de toekomst gezien de uitdagingen waar het Waddengebied voor staat: klimaatverandering, verzilting, energietransitie en de economie.

De kunstwerken zijn geen doel op zich maar een middel om de leefomgeving beter te kunnen ervaren en bij te dragen aan de waardering en ontwikkeling hiervan als onderdeel van de zogenaamde 'brede welvaart' van de regio: inclusieve kunst- en cultuurbeleving, landschappelijke waarden voorop en het co-creatief zoeken en maken van bijzondere bestemmingen in het waddengebied.

Sense of Place brengt kunstenaars, landschapsarchitecten, onderzoekers, bewoners, gebruikers, maatschappelijke organisaties, ondernemers, natuurbeschermingsorganisaties en overheden met elkaar in verbinding om samen vorm te geven aan 'culturele landschaps- en gebiedsontwikkeling'.

De projecten zijn onderdeel van een groeiende route van Den Helder (Noord-Holland) tot Nieuwe Statenzijl (Groningen) en (be)tonen respect voor de cultuur en natuur van het gebied. Ze vertellen het verhaal van de locatie en het omringende landschap en prikkelen de nieuwsgierigheid naar de wereld om je heen en daarmee; a sense of place.

Algemeen

Op 10 januari 2022 stonden we stil bij het overlijden van Joop precies een jaar geleden. Op diverse locaties langs de Waddenkust wapperden vlaggen met de welbekende 'snor'. Dit leverde prachtige beelden op.

Ons nieuwe koersdocument werd in mei definitief 'opgeleverd' en we ontwikkelden een nieuwe flyer: 'Stilstand is vooruitgang'. Op Joop zijn verjaardag vieren we dit met veel mensen die samen met ons de wandelende bomen van Bosk verplaatsen. Ook onthullen we een speciale poëzisteen met daarop een gedicht van Wende Sniijders opgedragen aan Joop.

Daarnaast richtten we het Artistiek adviesteam op waar 4 kunstenaars zitting in nemen. Wendy Gooren treedt geheel 2022 op als bestuurder van Sense of Place.

Projecten

De projecten waar we in 2022 verder aan werkten dankzij de subsidie die we in 2021 van de provincie Fryslân ontvingen:

Dijk van een Wijf

Er is een stuurgroep en een projectgroep opgericht, draaiboek gemaakt en taken verdeeld. Samen met het Schrijfburo is het concept projectplan geschreven. Zodra Dijkstra Draisma

het onderzoek naar bouw definitief heeft afgerond kan het projectplan definitief gemaakt worden net als de begroting. Dorpsbelangen en de natuurorganisaties zijn goed betrokken en ook de organisatie van de Slachtemaraton is positief aangehaakt. De studenten van VHL hebben hun onderzoek opgeleverd en de uitkomsten dienen als uitgangspunt voor het begroeiingsplan. We hebben hiervoor ook een ecooloog en expert dijkbegroeiing in de projectgroep.

Terp fan de Takomst

De opening op 16 juli 2022 was een groot feest!

Sense of Place organiseerde in de kerk van Blije een programma met diverse sprekers en gasten onder leiding van Tracy Metz over water en het leven met het water en het veranderend landschap.

Ook werd de terp genomineerd voor de Gouden Piramide !

Lightlines

We hebben het plan gepresenteerd aan het college van de gemeente Ameland en zij staan positief tegenover het idee. Tegelijkertijd kan het geen rol spelen in het creëren van draagvlak bij bewoners op Ameland. Ook geeft het college aan geen eigenaar te willen worden van het kunstwerk en niet mee wil financieren. Er is contact gezocht met Stichting Amelander Musea, maar dit contact wilde niet echt vlotten. Hulp voor wat betreft het onderzoek naar de benodigde vergunningen en diverse onderzoeken zou vanuit de provincie komen. Dit komt niet van de grond.

Loket

Met grote regelmaat worden we benadert door o.a. (natuur) organisaties, dorpsbelangen, bewoners, studenten, kustenaars en ontwerpers met diverse hulpvragen. Van het meewerken aan een onderzoek, het verder helpen van ideeën van kunstenaars, het zoeken naar geschikte locaties en mogelijke samenwerkingspartijen tot bewoners en dorpsbelangen die aan willen sluiten bij ons gedachtengoed. We onderzoeken bij iedere vraag wat we kunnen betekenen, how we projecten kunnen starten of versterken en bieden onze kennis, kunde en netwerk aan. Niet alle vragen en/of ideeën die binnenkomen zijn geschikt om verder uit te werken. Dit kan zijn omdat ze niet passen binnen ons gedachtengoed of niet werken op voorgestelde locaties. We hebben een projectcatalogus gemaakt waarin een overzicht staat van initiatieven die we wél samen verder uitgewerkt hebben.

Daarnaast :

Camera Batavia

De uitvoering van dit project ligt volgens eerder gemaakte afspraken bij de provincie. Wegens langdurige ziekte, en dus vertraging, was een nieuwe medewerker op dit project gezet. Diverse partijen bleken opnieuw aangehaakt te moeten worden en werkzaamheden die waren blijven liggen moesten in snel tempo opgepakt worden. De beoogde realisatie

voor 2022 bleef uiteindelijk uit toen o.a. bleek dat de bouwkosten vele malen hoger uitvielen dan oorspronkelijk begroot en de provincie de werkzaamheden staakte. Dorpsbewoners hebben hun ongenoegen laten blijken waarna de provincie opnieuw is gaan kijken naar mogelijkheden. Deze zijn onderzocht, maar men kwam tot de conclusie het project niet verder door te kunnen zetten.

De Streken

Marc van Vliet ging in 2022 aan de slag met het bouwen van een semi-permanente versie van 'de Streken'. Dankzij een extra financiële bijdrage van Oerol, die ook de productie verzorgde, werd de nieuwe installatie in juni 2022 geopend. Wat een succes weer! De komende jaren wordt het werk ieder zomerseizoen opgebouwd.

Kromme Horne

De financiële toezegging van Gieskes-Strijbis staat nog reserveert. Zo ook van het Waddenfonds. Nog steeds krijgen we in 2022 maar niet helder wat er moet gebeuren om de BARRO te omzeilen. De projectgroep in Wierum is versterkt, er is nieuwe energie en de wil om de afkalvende kwelder te beschermen. Dit wordt momenteel verder onderzocht.

Wachten op Hoog water

Samen met de provincie zijn we op zoek gegaan naar 'hoe verder' nadat onze huurperiode met Jan Ketelaar in mei 2023 afloopt. De provincie onderzoekt hoe tot een betalingsregeling met de kunstenaar te komen, waarna de beelden aan de gemeente worden geschonken. Deze neemt vervolgens het beheer & onderhoud voor haar rekening. Begin januari 2023 wordt duidelijk dat de provincie er uit is gekomen met de kunstenaar en de gemeente en is het beeld nu officieel overgedragen aan laatstgenoemde.

BOSK

Wendy heeft binnen het kernteam van Bosk in 2022 voor 1 dag per week de functie van programmaproductent maatschappelijke velden vervuld. Haar opdracht eindigde in september.

GAIA

Geïnitieerd door Sense of Place en in opdracht van ARCADIA en Oerol hebben we het kunstwerk 'Gaia' van Luke Jerram 100 dagen lang geproduceerd op 7 locaties in Friesland. De aarde zoals we haar nog niet eerder zagen. Een van de hoogtepunten van ARCADIA mogen we wel zeggen.

Soundings

We hebben in 2022 hard gewerkt om dit project zo ver te krijgen dat we een subsidieaanvraag in konden dienen bij het Nationaal Programma Groningen. Hierin hebben we erg prettig samengewerkt met de provincie Groningen. We ontvingen toezeggingen van Stichting de Versterking en Stichting Beringer Hazewinkel, en een voorschot van

laatstgenoemde dat ons in de gelegenheid stelde om aan dit project door te werken dit jaar. Tevens is er een impactanalyse uitgevoerd met een positieve uitkomst.

Op 14 dec. 2022 werd bekend dat de aanvraag bij het NPG is goedgekeurd. Wat een mijlpaal!

Ook hebben we een goede residentie op Oerol gehad en circa 6000 bezoekers ontvangen. Erg leuk ook dat Theun de Joop Mulder plak heeft ontvangen met zijn nieuwe bureau Ruimtetijd.

Golf van Termunterzijl

Een project van Groninger Landschap waarbij we in samenwerking met Observatorium een ontwerp hebben gepresenteerd t.b.v. de herinrichting van de Kleine Polder. Door aanpassing van het allereerste ontwerp, waarmee kosten zijn verlaagd en vergunningen makkelijker, wordt dit werk einde van dit jaar gerealiseerd. Ons eerste concrete project in prov. Groningen is daarmee een feit.

Bildtstars & Eigenheimers – Groningen

Financiering onderzocht voor laatste dekking 35% voor doorstart in provincie Groningen. Het lukt maar niet om voor dit laatste stukje de financiering te vinden.

Er is contact gezocht met de Vrijetijds makelaar Economic Board Groningen en einde jaar vond een gesprek plaats met directeur van Agrico.

We schreven de eindrapportage voor Stichting Doen en we organiseerden een bijeenkomst voor onze Friese aardappelboeren.

Overige werkzaamheden in 2022

- Onderzoek samenwerking Landschap Triënnale 2023
- Onderzoek samenwerking Noorderlicht Internationaal fotofestival
- Onderzoek samenwerking Hi Lo
- Diverse presentaties waaronder op het Prinsjesfestival in Den Haag
- Onderzoek samenwerking met Atelier Rijksbouwmeester m.b.t. de gebiedsbiografie Eems-Delta
- Opdracht schetsontwerp van gemeente Old-Ambt om het verhaal van de 'verdrinken dorpen' te vertellen middels een landschappelijk werk.
- Fondsenwerving
- Matches vragen mienskip - kunstenaars

Personele veranderingen

Leonie Castelein besloot om zich te richten op andere zaken en eindigde haar taken in juli 2022. In oktober van dat jaar kwam Anke Bijlsma het team voor 1 dag per week versterken. Vanuit de provincie kreeg Marjan Terpstra uren om te wijden aan Sense of Place projecten in Friesland.

Financiën

Omdat we in 2022 nog steeds niet kunnen voldoen aan de eisen die het Waddenfonds stelt om het toegekende budget voor de door ons gerealiseerde Kwelderbelevingsprojecten uit te betalen, ontstaat in de loop van het jaar een onacceptabele druk op onze liquiditeitspositie. We hebben de afgelopen 4 jaar een aanzienlijk bedrag voorgefinancierd om de projecten te kunnen voltooien.

Het is een moeizaam proces waarin we samenwerken met de provincie Fryslân en geheel afhankelijk zijn van factoren waar we geen invloed op hebben. Uiteindelijk hebben we in september 2022 het wijzigingsverzoek tot uitbetaling bij het Waddenfonds kunnen indienen.

In juli 2022 delen we onze zorgen over de ontstane financiële situatie met de provincie. Gedeputeerde Poepjes zegt toe om zich hard te maken voor uitbetaling van het Waddenfondsgeld en gaat intern op zoek naar een persoon die onze subsidieaanvragen kan begeleiden. Ook kijkt ze of het mogelijk is dat Marjan Terpstra langer kan aanblijven dan tot einde 2022. Eind 2022 verzoeken we de provincie het laatste stukje financiering behorende bij de subsidie die we voor 2021/2022 ontvingen, als voorschot over te maken.

Gedurende het jaar onderzoeken we diverse financieringsmogelijkheden voor de organisatie en ontwikkelen o.a. 'de Joop Mulder Academie' en een activiteitenplan t.b.v. aanvragen voor het Stimuleringsfonds. Beide aanvragen worden niet gehonoreerd. We werkten aan een aanvraag bij LEADER, maar het lukte niet om deze binnen de gegeven tijd af te ronden.

Er lijkt op dat moment geen zicht op enige basisfinanciering voor onze organisatie, en er komt te weinig binnen middels projectsubsidies en we komen tot de conclusie dat het opheffen van de stichting het enige verantwoordelijke is om te doen. Deze boodschap hebben we gedeeld met onze stakeholders, en provincie Groningen gaf aan direct in januari 2023 in gesprek te willen over de situatie en te onderzoeken hoe Sense of Place te ondersteunen.

Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum

In april 2023 heeft een bestuurswijziging plaatsgevonden en is de RvT vervangen door een meewerkend bestuur. Deze bestaat, naast Wendy uit: Ruud Reutelingsperger, Valerie van Leersum, Marc van Vliet, Esther Kokmeijer en Anke Bijlsma.

In januari 2023 ontvingen we de beoordeling van het Waddenfonds op ons wijzigingsverzoek mbt project Kwelderbeleving. Vanwege het uitblijven van de realisatie van Camera Batavia en een aanpassing in het project de Streken wordt er gekort op de subsidie. Dit komt toch als een verrassing aangezien we meenden dat we konden schuiven met posten binnen de begroting, wat ook meerdere malen is besproken met het Waddenfonds. We zullen €54.000 minder ontvangen dan uitgegeven is. Voor de werkzaamheden voor de subsidie van provincie Fryslân hebben we € 49.025 te veel ontvangen t.o.v. de uitgevoerde werkzaamheden. Dit bedrag is per ultimo 2022 als schuld opgenomen in de balans.

De gesprekken in januari 2023 met de provincie Groningen hebben geresulteerd in een incidentele subsidie van ca 60K voor 2023 en 2024 die Sense of Place de mogelijkheid biedt de werkzaamheden en het netwerk in Groningen verder uit te breiden en door te werken aan eerder geïnitieerde projecten in de provincie Groningen.